

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O`zMPU

TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNI TATBIQ ETISH MUAMMOLARI

25.09.2025

respublika miqyosidagi ilmiy - amaliy konferensiya materiallari to'plami

1-qism

KONFERENSIYA TASHKILOTCHISI

O'zbekiston milliy pedagogika universiteti Aniq fanlar oliy maktabi Axborot texnologiyalari va tizimlari kafedrasi

TOLERANTLIK MUAMMOSINING AYRIM KONTSEPTUAL MASALALARI

Karimova E’zozxon Gapirjonovna,
s.f.n., dotsent

Annotatsiya. Mazkur maqolda muallif globallashuv sharoitida tolerantlik masalasining ustuvor ahamiyat kasb etayotganligi, tolerantlik hodisasiga kontseptual yondashuvning o‘ziga xos jihatlari, tolerantlik va sabr-toqat o‘rtasidagi farqni ko‘rsatuvchi bir qator nuqtai nazarlarni milliy va xorijiy tadqiqotlar tahliliga asoslanib yoritib bergan.

Kalit so‘zlar: tolerantlik, sabr-toqat, hodisa, yondashuv, kontseptual yondashuv, o‘zgacha fikrlash, tushunish, qabul qilish.

XXI asr dunyo miqyosida inson huquqlarini ta’minlash barcha davlatlar siyosatining asosiy indikatoriga aylanishi, globallashuv oqibatida odamlar yashash tarzining unifikatsiyalashuvi, shuningdek siyosiy, milliy, madaniy va diniy plyuralizm, xalqaro integratsiya kuchayishi bilan belgilanmoqda. Globalizatsiya ijtimoiy o‘zgarishlarning makroomili bo‘lib, ijtimoiy jarayonlarning jadal rivojlanishi, jamiyat a’zolarining turli manfaatlarini ifodalovchi kuchlarning faollashuvini taqozo etmoqda.

Dunyo miqyosida tolerantlik va uning tarkibidagi millatlararo totuvlik va diniy bag‘rikenglik g‘oyalari XXI asrning umumbashariy qarashlaridan biri sifatida talqin qilinmoqda. YuNESKO tashkilotining 1995-yil 16-noyabrda Parij shahrida bo‘lib o‘tgan 28-sessiyasida ishtirok etgan 185 ta davlat ishtirokchilari va mas’ullari “Tolerantlik tamoyillari Deklaratsiyasi”[5]ni imzoladilar. Deklaratsiyada barcha davlatlar rahbarlariga murojaat mavjud bo‘lib, hukumatlar, ta’lim vazirlari va mutasaddilar mamlakatlar ta’lim tizimi zimmasiga tolerantlik g‘oyalarini tatbiq etish, ta’lim mazmunini uning barcha bosqichlarida millatlararo totuvlik va bag‘rikenglik g‘oyalari bilan boyitish va takomillashtirish vazifasini qo‘ydilar. Shuningdek, BMT tomonidan 2003 yil dunyo miqyosida “Xalqaro tolerantlik yili” deb e’lon qilindi. 16 noyabr esa “Xalqaro tolerantlik kuni” sifatida e’lon qilindi hamda jahon miqyosida nishonlana boshlandi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoev 2017-yil sentyabr oyida Bosh Assambleyaning 72-sessiyasida, ya’ni Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining yalpi majlisida xalqaro hujjat – “Ma’rifat va diniy bag‘rikenglik” rezolyusiyasi qabul qilish lozimligi g‘oyasi bilan chiqdi. Mamlakatimiz rahbarining ilg‘or va dolzarb tashabbusi dunyo davlatlari tomonidan qo‘llab quvvatlandi va rezolyusiya qabul qilindi. Buning natijasida BMTga a’zo barcha davlatlarning ta’lim muassasalarida dinning insonparvarlik mohiyati bo‘yicha maxsus darslar va targ‘ibot ishlari olib boriladi, ularda din

hech qachon zo‘ravonliklar bilan bir qatorga qo‘yilmasligi ta’minlanadi, shuningdek dunyo miqyosida ekstremizm, terrorizm tushunchalari din, diniy e’tiqod, xususan islom dini so‘zi bilan bog‘lanmaydi. Chunki islom dini terrorizmning har qanday ko‘rinishlari va amaliyotini keskin qoralaydi, islom dini bu tinchlik va osoyishtalik, mo‘tadillik dinidir.

Globallashuv jarayoni turli mamlakatlar va madaniyatlar uchun o‘zgacha fikrlar, qadriyatlar, madaniyatlarga toqat qilish, muloqot va o‘zaro bir-birin tushunish g‘oyalari, o‘zaro qabul qilinadigan murosalarni topish kabi umumiy mavjudlik va erkin rivojlanish uchun zarur bo‘lgan tamoyillarni olg‘a surmoqda. Bu esa, milliy o‘zlikni anglash, etnik identifikatsiya masalalariga sezgirlikning ortishi bilan bog‘liq jarayonni keltirib chiqaradi hamda tolerantlik muammosining dolzarbligini belgilaydi. Tolerantlikning ijtimoiy hayotda past darajada namoyon bo‘lishi intolerantlikning shovinizm, rasizm, etnik toqatsizlik, ksenofobiya kabi ko‘rinishlarining jadallashuviga olib keladi. Amaliyot nuqtai nazaridan tolerantlikni o‘rganishning dolzarbligi intolerant xulq-atvor shakllariga qarshi ijtimoiy-pedagogik strategiyani ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi.

V.A.Lektorskiy ta’kidlaganidek, “juda soddadek tuyuladigan tolerantlik g‘oyasi aslida unchalik ham oddiy emas”. Chunki u “insonni anglash, uning ayniyligi, bilish va o‘zaro tushunish imkoniyatlari hamda chegaralariga oid qator muhim falsafiy savollar bilan chambarchas bog‘liq”. Mazkur hodisani tushunishning murakkabligi shundaki, u umuminsoniy, shu bilan bir vaqtning o‘zida nisbiy qadriyat sifatida namoyon bo‘ladi.

Tolerantlik hodisasiga konseptual yondashuv ikki jihat bilan bog‘liqdir: 1) tolerantlik ma’no-mazumn jihatdan sabr-toqatlilik bilan aloqadorligi; 2) tolerantlik bilan axloqiy befarqlik va relyativizm o‘rtasidagi juda noziq farq, tolerantlikning chegaralarini aniqlab olish. Mazkur jihatlarni hisobga olish bo‘lajak o‘qituvchilarda tolerantlik kompetensiyalarini rivojlantirishda transdissiplinar yondashuvni hisobga olish va aniq maqsadga yo‘nalganlikni belgilab olish imkonini beradi. Masalan, M.Korbet tolerantlikning AQSh siyosiy sistemasida tutgan maqe’iga nazar tashlaydi, siyosiy sistema va tolerantlik munosabatlarini ko‘rib chiqadi. M.Mineli esa, o‘zaro erkinlik va tolerantlik tushunchalari va ular muvozanati masalalarini ko‘rib chiqadi. F.Gulen va A.Elis tolerantlikni zamonaviy dunyoqarash sifatida baholab, uni jamiyatlardagi turli munosabatlarni boshqaradigan va tartibga soladigan ta’sir kuchi sifatida talqin qiladi. D.A.Karson tolerantlikning zamonaviy sharoitdagi ijtimoiy ahamiyatini ochib bergan. S.L.Jozef, K.Sedmak, F.Lomanoko kabilar esa tolerantlikka qarama-qarshi bo‘lgan axloqiy va dunyoqarashga doir sifatlarni tahlil qilish orqali aynan “tolerantlik” atamasininig kontsept sifatidagi o‘ziga xosligini

aniqlashtirishga harakat qilishgan.

A.Fial, D.Herbert, V.M.Douns kabi olimlarining bir qancha asarlarida ham tolerantlik muammosining kontseptual jihatlari tahlil qilingan. Masalan, 2017-yilda nashr qilingan Sekulyar kosmopolitizm, mehmondo‘stlik, va diniy plyuralizm (Secular Cosmopolitanism, Hospitality and Religious Pluralism) kitobida tolerantlik muammosi zamonaviy dunyoning turli dunyoqarashlari, voqelikni baholashdagi qutbiy qarama-qarshiliklar hamda diniy e’tiqod bilan bog‘liq turli mafkuralar nuqtai nazaridan ko‘rib chiqilgan. Shu bilan birga mazkur olimlar asarlarida tolerantlik muammolari xalqaro migratsiya, multikulturalizm, globallashuv kabi ijtimoiy voqeliklar bilan bog‘liqda ko‘rib chiqiladi.

M.Katarchi va M.Fioruchchining tadqiqotlari tolerantlik aynan pedagogik maqsad sifatida o‘rganadi. 2015 yilda nashr kilingan “Yevropa kontekstida madaniyatlararo ta’lim: nazariyalar, amaliyotlar, o‘zgarishlar” (Intercultural Education in the European Context: Theories, Experiences, Challenges. Farnham, Surrey; Burlington, VT: Ashgate) kitobda tolerantlikka psixologik-pedagogik voqelik sifatida baho berilgan hamda uning zamonaviy dunyo voqeligi uchun tarbiyaning ustuvor yo‘nalishi sifatida o‘rganilishi zarurligi alohida qayd etib o‘tilgan. Zamonaviy Yevropa davlatlari madaniy turfa xillikni hurmat qilmasdan, taraqqiyot yo‘liga chiqa olmasligi, buning uchun esa ta’lim oluvchilarda, shu jumladan bo‘lajak pedagoglarda tolerantlik kompetensiyalarini rivojlantirish bo‘yicha keng qamrovli tadqiqotlar oilb borish zarurligi ta’kidlan o‘tilgan. Aynan tolerantlikka asoslangan kommunikativ va ijtimoiy sifatlarni ham bo‘lajak o‘qituvchilarda, ham o‘quvchilarda tarkib toptirish zarurligi uqtirib o‘tilgan.

R.F.Gotening 2014 yilda fransuz tilida nashr qilingan Fransiya maktablarida bolalar tolerantligini ta’minlashga doir tadqiqotida (Ce que I'ecole devrait enseigner. Pour une revolution de la politique scolaire en France. Edictions Dunod) tolerantlik masalalarining ta’lim tizimi uchun dolzarbligi haqidagi qator kontseptual g‘oyalar ilgari surilgan.

Tolerantlik umumiy ijtimoiy-siyosiy voqelik va holat bo‘lishi bilan birgalikda uning mohiyatida milliy tafakkur va milliy dunyoqarash, diniy omilning o‘rni ham mavjud. Mazkur holatda har bir olim qarashiga nisbatan aynan milliy ong va milliy manfaatlardan kelib chiqqan holdagi xolis baho berish maqsadga muvofiq.

Shu nuqtai nazardan, tolerantlik istilohining har bir madaniy areal, turli jahon tillari va turli davlatlardagi tarixiy mazmuni turlichaligini qayd etish zarur. Masalan, ingliz tilida tolerantlik biror bir o‘zgacha bo‘lgan fikr, qarash, shaxsni qarshiliksiz qabul qila olish malakasiga aytiladi. Fransuz tilida esa o‘zga

insonning erki mutlaq voqelik sifatida baholanadi va uning erkiga hech bir vaqt dahl qilmaslik tolerantlikka to‘g‘ri keladi. Shuningdek, o‘zga insonning shaxsiy, siyosiy, ma’naviy, diniy fikrlari, qarashlari, g‘oyalari, baholari ham mana shu insonning qadriyatlari sifatida yashashga haqli ekanligi tan olinadi. Ispan tilida tolerantlik o‘zga insonning fikr va qarashlarini tushuna olish, ularni anglay olish sifatida talqin qilinadi. Gup bu o‘rinda o‘zga inson qarashlarini qabul qilish haqida emas, balki aynan tushunish va anglash, o‘zga insonni o‘zgachaligini ko‘ra olish sifatida baholanadi. Sharq davlatlarida tolerantlik istilohining semantikasi o‘zgacharoqdir. Masalan, arab tilida tolerantlik kechirimlilik, bag‘rikenglik, uzrni qabul qila olishlik, uzrni qabul qilishda jahl va qaysarlik qilmaslik, qalb va bahodagi yumshoqlik, rahm-shavqat, birovlarga hayrihox bo‘la olish, kezi kelganda o‘zgalarga moddiy va ma’naviy rag‘bat va homiylik ko‘rsata olish sifatida talqin qilinadi. Xitoy tilida esa tolerantlik o‘zgalarga nisbatan sahiy bo‘la olish ko‘nikmasi sifatida ardoqlanadi.

Ayrim olimlar tolerantlikni butunlay sabr-toqat bilan tenglashtirishga urinishadi. Boshqa tadqiqotchilar esa, tolerantlikni cheksiz sabr-toqat sifatida qabul qilib bo‘lmasligini ta’kidlaydilar, chunki u har qanday “boshqachalik”ni shartsiz qabul qilishni anglatmaydi; bu faqat sabr-toqat emas, balki “insonning shaxsiy toqatlilik va toqatsizlik o‘lchovi”dir; ya’ni u hamma narsaga nisbatan majburiy sabr-toqatni talab etmaydi, chunki bu holda inson yoki guruh tomonidan umumqabul qilingan axloq me’yorlarini buzishga, kimningdir huquq va erkinliklarini cheklashga olib kelishi mumkin.

Ba’zi tadqiqotchilar esa bu ikki tushunchaning o‘xshashligini umuman inkor etadilar. Masalan, G.U.Soldatovaning fikricha, “sabr-toqat” so‘zining semantik ma’nosi “tinchlik madaniyati” kontekstidagi tolerantlikni tushunish uchun uncha mos bo‘lmagan jihatlar bilan ortiqcha tavsiflanadi. Shu nuqtai nazardan, shuningdek zamonaviy jamiyatda sabr-toqat tolerantlikning faqat bir jihatini aks ettiruvchi sifat tarzida qaraladi, shuning uchun ularni bir xil ma’noga ega tushunchalar deb bo‘lmaydi.

Xuddi shunga o‘xshash fikr L.N.Konovalova asarlarida ham kuzatiladi. Uning fikricha, o‘zgacha fikr yoki madaniyatga tolerant munosabat nafaqat axloqiy burch, balki “siyosiy va huquqiy talab” hamdir. Shu sababli, u mazmun jihatidan tolerantlik endi sabr-toqatning sinonimi emas, balki har qanday ksenofobiyaga qarshi qaratilgan maqsadli yo‘nalish bo‘lib, dunyoda nizolarning oldini olishga xizmat qilishi lozimligini ta’kidlaydi.

Amerikalik siyosatshunos N.Eshford tolerantlik fenomenini quyidagicha tushuntiradi: “Tolerantlik – bu agar biror inson sizning xatti-harakatlaringizni ma’qullamasa, o‘sha insonning fikriga xalaqit bermaslik, ya’ni o‘z xatti-harakatingiz bilan aralashtirmaslikdir. Demak, tolerantlik ikki muhim

xususiyatga ega: ma’qullanmaydigan xulq-atvor va bir shaxsning o‘z nuqtai nazarini boshqalarga majburan singdirishdan voz kechishi”.

E.Yu.Klepsova “sabr-toqat” va “tolerantlik” tushunchalarini farqlashga harakat qiladi. Xususan, u quyidagicha yozadi:“Sabr-toqatni biz shaxsning xususiyati sifatida ta’riflaymiz, u insonning butun olamga, narsalarga, boshqa odamlarga, ularning qarashlariga, o‘z-o‘ziga bo‘lgan munosabatini ifodalaydi; u fikrlar, qadriyatlar, qarashlar, odamlarning xulq-atvori va shunga o‘xshash mos kelmagan holatlarda namoyon bo‘ladi va ob’ektga nisbatan sezgirlikning oshishi bilan tavsiflanadi... Tolerantlik esa, shaxsning shunday xususiyati bo‘lib, u fikrlar, qarashlar, baholash, e’tiqodlar, odamlarning xulq-atvori va shunga o‘xshash holatlarda mos kelmaslik yuzaga kelganda namoyon bo‘ladi va ob’ektga nisbatan sezgirlikning pasayishi bilan tavsiflanadi”.

Sabr-toqat va tolerantlik turli funksiyalarni bajaradi va xilma-xil mexanizmlar orqali amalga oshadi. Tolerantlikning asosiy mexanizmi sabr-toqat (bardoshlilik, o‘zini tuta bilish, o‘z-o‘zini nazorat qilish) hisoblanadi, bu esa noxush omillarga nisbatan sezgirlik chegarasini pasaytiradi. Tolerantlikning ikkinchi mexanizmi hisoblangan “qabul qilish” so‘nggi o‘rinni egallaydi va ba’zi hollarda umuman namoyon bo‘lmasligi ham mumkin. Sabr-toqatning yetakchi mexanizmi esa aksincha, biror narsani boricha qabul qilish (tushunish, empatiya, assertivlik) hisoblanadi; bu holda sabr-toqat so‘nggi o‘ringa o‘tsa-da, o‘z salohiyatini yo‘qotmaydi va shaxs tomonidan faol ravishda qo‘llaniladi.

“O‘zimniki – boshqaniki” paradigmasi doirasida “tolerantlik – bu shunchaki sust qabul qilish emas, balki noaniq, tushunarsiz, begona narsa bilan yaqinlik nuqtalarini faol izlash, shu noaniqlikni anglash istagidir. Begona narsani sust qabul qilish – bu konformizm elementi, ya’ni individuallikni yo‘qotish ehtimoli bo‘lgan jarayon”.

Yuqoridagi tahlillardan xulosa qilish mumkinki, tolerantlik avvalo, ko‘pqutbli dunyoda nizosiz bahamjihatlilik vositasi bo‘lishi uchun uni madaniy mazmunni bir xil, sifatsiz va qadriyatsiz holga keltirish, inson mavjudliining darajasini pasaytirish instrumenti emas, balki zamonaviy fikrlar xilma-xilligini tartibga solish usuli sifatida qarash kerak. Shuning uchun mazkur hodisaga mas’uliyat nuqtai nazaridan, ya’ni Baxtin falsafasiga ko‘ra, “borliqda alibining yo‘qligi” tamoyilidan yondashish zarur. Bu o‘rinda axloqning oltin qoidasini esga olish lozim: men boshqa insonga o‘zim kabi, o‘zimga esa, boshqaning nuqtai nazaridan munosabatda bo‘lishim kerak. Bu holda axloqiy xulq-atvor qandaydir qat’iy qoidalar tizimiga amal qilish emas, balki boshqalarning muammolari va dardiga hamdard bo‘lish qobiliyati va mahoratidir. Bu – boshqa inson mavjudligini tasdiqlash usuli, uning borlig‘ini mening borlig‘imga qo‘shish, shu bilan birga mening borlig‘imni uning borlig‘iga qo‘shish usulidir.

Shuning uchun ham tolerantlikni germenevtik yondashuv bilan bog‘liq holda inson hayotining bir shakli (modusi) sifatida talqin qilish lozim. Tushunish “borlikda alibi yo‘qligi” va “o‘zga”ga nisbatan empatiklikni ifoda etadi. Tolerant munosabat esa “o‘zga”ga yo‘naltirilganlik, affiliatsiyani ifoda etadi. Bunday tushunish va qabul qilish axloqiy konformizmdan, e’tiborsizlik va kibrli, mensimaydigan munosabatdan qochishga yordam beradi.

Adabiyotlar:

1. Мирзиёев Ш.М. Билимли авлод – буюк келажагимизнинг, тадбиркор халқ – фаровон ҳаётнинг, дўстона ҳамкорлик эса тараққиётнинг кафолатидир. – Т.: Ўзбекистон, 2019. – 64 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Халқимиз розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2018. – 213 б.
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқи // “Халқ сўзи”, 2017 йил 20 сентябрдаги 189 (6883)-сони.
4. Ўзбекистонда миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш борасида раҳбар кадрлар олдида турган вазифалар: мавжуд ҳолат, муаммолар ва ечимлар. Республика илмий-амалий анжумани материаллари // Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси. Тошкент, 2019. – 234 б.
5. Бағрикенглик тамойиллари Декларацияси. ЮНЕСКО ваколатхонаси нашри. Нашр учун масъуллар: А.Саидов. К.Жўраев. – Т.:ЮНЕСКО, 1999. – 15 б.
6. Арипова Г.Ш. Оилада ўсмир ёшдаги болаларда толерантлик тафаккурини шакллантириш. пед.ф.н. ... дисс.автор. –Тошкент, 2011. – 26 б.
7. Лекторский В. А. О толерантности, плюрализме и критицизме // Вопросы философии. – 1997. – № 11. – С.46-54.
8. Korbet M. Political Tolerance in America: Freedom and Equality in Public Attitudes.
9. Maneli M. 2024. Freedom and Tolerance. N.Y.: Octagon Books. 571 p
10. Gulen F.M. 2004. Toward a Global Civilization of Love & Tolerance. Somerset, N.J.: Light, Inc. 269 p.
11. Ellis A. 2004. Road to Tolerance: the Philosophy of Rational Emotive Behavior Therapy. Amherst, N.Y.: Prometheus Books. 271 p.
12. Carson D. A. 2012. The Intolerance of Tolerance. Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company. 196 p.
13. Joseph C.L. 2017. Radical Humanism and Generous Tolerance. Lanham, MD: Hamilton Books. 112 p.

Maxmudov Sodir Yusufalievich. Hayot faoliyati xavfsizligi fani talabalarning xavfsizlikka oid kompetentligini rivojlantirish vositasi sifatida **512**
Курбанов Азизбек Икром угли. Историография независимого узбекистана: достижения и нерешённые вопросы …….. **516**
Umarkulova Kamola Begaliyevna. Talabalarda ijtimoiy-madaniy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodik shart-sharoitlari …….. **524**
Alimbayeva Ozadaxon Isabekovna. Tojimatova Shahzoda Dilshod qizi. Kasbiy ta'lim mazmuni va texnologiyalari ……... **528**
Alimbayeva Ozadaxon Isabekovna. To'lqinova Zebo Anvar qizi. Inklyuziv ta'lim tolerant muhitni yaratish resursi sifatida……..……..... **532**
Tashtemirova Gulnoza Tashpulatovna. Jumanazarova Gulhayo Alisher qizi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tolerantlikni shakllantirish **……**…….. **535**
Tashtemirova Gulnoza Tashpulatovna. To'ychiyeva Sabohat Suyun qizi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ilmiy tasavvurni shakllanishining nazariy asoslari **538**
Fayziyeva Maftuna Kamolovna. Ingliz tili darslarida smart texnologiyasi asosida ta'lim maqsadlarini loyihalashtirish metodikasi **540**
Prenova Gulsara Barlikbaevna. Ta'limda kommunikativ kompetentsiya tushunchasi …… **543**
Otakulova Dildora Hakimbek qizi. Complexity of Learning Writing Skills in EFL Education ……... **546**
Ruziyeva Gulruh Xayrullayevna. Chet til o'qitish jarayonida talaffuzini o'rgatishni tashkil etish muammosi **548**
Omonova Nuriya Shuhrat qizi. Bo'lajak tarbiyachilarda refleksiv qobiliyatlarni tadqiq etishning metodik asoslari **551**
Muminov Obidxon Norxujayevich. Prezident maktablarida ta'lim tizimini boshqarishdagi xalqaro standartlarga yo'naltirilgan ta'lim boshqaruv tizimi masalalari **554**
Berdimbetova Akjarkin Djumaxanovna. Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarida tikuv buyumlarini konstruksiyalash darslarida mehnatga mas'uliyatli munosabat kompetentligini rivojlantirish texnologiyalari **560**
Ibragimov Aziz Tulkunovich. Talabalarda kasbiy-shaxsiy sifatlarni tadqiq etish jihatlariga pedagogik yondashuv..... **563**
Irodakhon Gulamova. AI-POWERED CHATBOTS AS A TOOL FOR DEVELOPING SPEAKING COMPETENCE IN EFL LEARNERS: AN EXPERIMENTAL STUDY ……. **566**
Istamova Sevara Nodirjon qizi. Informatika va axborot texnologiyalari fanini o'qitishda onlayn kurslarni yaratish bosqichlari ……... **570**
Karimova E'zozxon Gapirjonovna. Tolerantlik muammosining ayrim kontseptual masalalari ……... **572**